

חתימה "בשם" על דוחות פסיכולוגיים

הפסיכו-דיאגנוסטי.

בתת סעיף 5.1.1 מצוין כי גם מומחה-מדריך אשר פיקח על תהליך האבחון וניסוח הדו"ח יכול לחתום.

בנובמבר 2014 פרסם אגף שפ"י של משרד החינוך מחוון לניהול רשומות בשפ"ח. עיקרון 12 בפרק הדין **בעקרונות לתיעוד רשומות** הוא: **"חתימה על הרשומה** - רשומה פסיכולוגית חייבת להיות חתומה על ידי הכותב אותה ולכלול את פרטיו המקצועיים המלאים. במידה והינו סטודנט, טרום-מתמחה או מתמחה, יש להוסיף ליד חתימתו חתימה של פסיכולוג מומחה ו/או מדריך המכיר את עניינה של הרשומה."

לשולחנה של ועדת האתיקה הגיעה השאלה הבאה:

"האם חוות דעת פסיכולוגית החתומה בשם היא מסמך קביל?"

הפונים ציינו כי הם מעלים את השאלה מאחר שבתדרוך לוועדות הדנות באישור התאמות בבחינות הבגרות נאמר, שאין לדחות חוות דעת פסיכולוגית שאין עליה חתימה אישית של הפסיכולוג שביצע את האבחון וכתב את חוות הדעת, אלא רק חתימה "בשמו".

תדרוך זה סותר לכאורה את הנחיות החוק וההוראות שפורטו לעיל. על פניו האפשרות לחתום "בשם" עלולה ליצור מצב שבו יימסר ללקוח דו"ח פסיכולוגי שהפסיכולוג המאבחן לא כתב וגרוע מכך, דו"ח - שנכתב ללא אישורו. עקב חשיבות השאלה וההשלכות שיכולות להיות לה, החליטה הוועדה להתייעץ גם עם היועץ המשפטי של הפ"י, עו"ד ברוך אברהמי. להלן תשובתו:

"על חוות דעת פסיכולוגית רשאי לחתום רק פסיכולוג.

על פי החוק מי שאינו פסיכולוג ולא הוא זה שחיונה דעתו אינו רשאי לחתום על חוות הדעת הפסיכולוגית.

החתימה מבטאת סמכות לאחריות. החתימה היא ביטוי לכך שהחותם הוא זה שעומד מאחורי חוות הדעת.

פסיכולוג אינו מוסמך לתת הרשאה לאחריות ואינו רשאי להאציל סמכות או להעביר סמכות. אין הוא יכול להעניק את שמו וזכות לחתום בשמו. הסמכות היא שלו אישית והוא אישית אחראי מקצועית. חתימה אינה גרפיקה גרידא.

יש לכך משמעות. לעיתים חתימה "בשם" עלולה להגיע

חוק זכויות החולה תשנ"ו-1996, מגדיר את הרשומה כ"מידע המתועד בדרך של רישום או צילום, או בכל דרך אחרת, לרבות התיק הפסיכולוגי של המטופל שבו מצויים מסמכים פסיכולוגיים על אודותיו".

סיכומי טיפול וחוות דעת פסיכולוגיות הם רשומות רפואיות / פסיכולוגיות לכל דבר.

הדעה סוברת, שפסיכולוג המבצע אבחון או טיפול - הוא ורק הוא ינסח ויכתוב את חוות הדעת או את סיכום הטיפול ויחתום עליהם. החתימה מעידה על כך שהכותב לוקח אחריות על הכתוב במסמך.

חוק הפסיכולוגים תשל"ז-1977 סעיף 9א' מצוין: "... לא יעסוק פסיכולוג בפעולה כאמור אלא אם הוא רשום בפנקס כבעל אותה מומחיות; אין בהוראה זו כדי למנוע ממתמחה לעסוק בפעולה כאמור בפיקוח בעל מומחיות מוכרת."

בכללי הפסיכולוגים (אתיקה מקצועית) תשנ"ב-1991, סעיף 4: "לא יציע פסיכולוג ולא יבצע שירות הדורש מומחיות, מיומנות או הכשרה מיוחדת, אלא אם כן יש לו מומחיות, מיומנות או הכשרה כאמור למתן אותו שירות." בהתבסס על כך, פרסמה הפסיכולוגית הארצית של משרד הבריאות, גב' ימימה גולדברג, את הנהלים הבאים המתייחסים לחתימה על חוות דעת פסיכולוגיות:

חתימה על דוחות פסיכו-דיאגנוסטיים (ינואר 2012): "...

מתמחים או סטודנטים חייבים לצרף חתימה של מומחה הנמצא בתהליך הסמכה להדרכה שגם נתן הדרכה על ממצאי המבחנים הפסיכו-דיאגנוסטיים או מומחה-מדריך שפיקח על הדו"ח.

מי שאינו מקפיד על ביצוע הנחיה זו עובר על החוק ועל תקנות האתיקה."

רשומת פסיכולוג בתיק מטופל (אפריל 2012): בסעיף 1 המתייחס לכתיבת רשומה טיפולית מצוין שעל הרשומה לכלול: תאריך הפגישה, פרטים מזהים של המטפל באופן הניתן לזיהוי, חתימת המטפל וחותמת (אם הרשומה מנוהלת ידנית).

מבחנים פסיכולוגיים - אבחון, שמירה ומסירת מידע

(אוקטובר 2015): בתת סעיף 5.1 מצוין כי על דוחות פסיכו-דיאגנוסטיים יכול לחתום אחד מאלו: מומחה שביצע בפועל את האבחון, מומחה הנמצא בתהליך הסמכה להדרכה שגם נתן הדרכה לאורך האבחון וניסוח הדו"ח

ולחתום עליה.

- במקרה שהמטפל או המאבחן הוא מומחה או מדריך ונמצא שעקב אחת הנסיבות דלעיל, אינו יכול לחתום באופן אישי, ימונה פסיכולוג במעמד מקצועי מקביל שיעבור על כל הרשומות וממצאי האבחון על מנת לאשר את הממצאים וההמלצות ויחתום על המסמך. בשירותים פסיכולוגיים במגזר הציבורי ובמכונים פסיכולוגיים אחרים מומלץ שמנהל המוסד ייטול גם הוא אחריות על חוות הדעת ויצרף את חתימתו. במקרה של פסיכולוג עצמאי אשר לא יוכל לחתום אישית על חוות דעת בגלל אחת מאותן נסיבות חריגות, מומלץ מאוד שיקבע נוהל, שפסיכולוג העובד באופן עצמאי יתאם מראש עם פסיכולוג קולגה במעמד מקצועי דומה לזה שלו, שיהיה מורשה חתימה ויוכל לחתום במקומו בנסיבות חריגות, כפי שצוינו לעיל, בתקווה שלא תתרחשנה.

בכל מקרה, יש לצרף הסבר קצר שייכתב על חוות הדעת על מנת להסביר מדוע החתימה היא "בשם".

ועדת האתיקה של הפ"י:

חנה בן ציון - יו"ר ועדת האתיקה
יונת בורנשטיין בר-יוסף
שלומית בן-משה
נגה קופלביץ

לידי התחזות. עם זאת, ייתכנו נסיבות חריגות ומיוחדות בהן נמנע מפסיכולוג שנתן את חוות הדעת, כתב אותה ואחראי לה ולאמור בהם, לחתום אישית באופן פיזי. אני תומך בכך שוועדת האתיקה תקבע כללי אתיקה מהן **אותן נסיבות מיוחדות**.

ועדת האתיקה של הפ"י סומכת את ידה לחלוטין על תשובת היועץ המשפטי.

הוועדה דנה באותן נסיבות מיוחדות היכולות למנוע מהפסיכולוג המטפל או המאבחן לחתום באופן אישי על חוות הדעת. נסיבות אלו יכולות להיות: מחלה פתאומית או חלילה פטירתו של הפסיכולוג, פיטורין ממקום העבודה או נסיעה פתאומית לחו"ל עקב נסיבות לא שגרתיות.

לבקשת היועץ המשפטי של הפ"י מציעה הוועדה לנקוט בנהלים הבאים על מנת לפתור את הסוגיה:

- במקרה שהפסיכולוג שאינו יכול לחתום מהנסיבות המתוארות לעיל הוא מתמחה או סטודנט, יכול הפסיכולוג המדריך או המפקח על עבודתו לחתום בשמו, שכן למעשה הוא האחראי על כך מלכתחילה.
- במקרה שהפסיכולוג המדריך או הפסיכולוג המומחה המפקח על עבודת הפסיכולוג אינו יכול לחתום, ימונה פסיכולוג במעמד מקצועי מקביל שיעבור על חוות הדעת עם המאבחן או עם המטפל, על מנת לאשרה

פינת ההורות - המשך מעמוד 58

ההבנה של החלומות המשותפים שיש להם לגבי חייהם. ברצוני להציע לקוראים שהם הורים לעשות חקר עצמי ברוח זו של זהות כרשת של קשרים של חיים. קשרים שנודעת להם משמעות כלשהי של האדם עם הסובבים אותו וגם עם עצמו:

חקר עצמי של זהות הורית:

1. מה אני מעריך/ה בהורות שלי לילדי.
2. תכונה, מאפיין, שאני מעריך/ה במיוחד אצל ילדי. האם אני יכול/ה לשער מדוע דווקא אלה נוגעים בי?
3. האם אני מודעת/ת לערכים ולתקוות שמניעים אותי בהורותי? מדוע דווקא אלו? מה מקורם?
4. האם יש אנשים נוספים בסביבתי שרואים את הורותי באופן שאני רואה אותה בו?
5. מהם לדעתי תפקידיו העיקריים של הורה?
6. האם יש שהייתי רוצה לשנות, לגרוע או להוסיף מהאופן שבו אני הורה את ילדי?

תהילה ששליטה ודומיננטיות לא חייבות להתקיים כביטוי הגנתי לחסך, אלא שנוצר כאן סיפור שליטה עצמית הכוללת גם את היכולת לתת ביטוי ולכבד את היכולת שלה לנהל את הסובבים אותה. למזלה, בעוד היא נוטה לרגשנות ולהתפרצויות, באותה מידה בעלה זקוק למישיה דומיננטית בחייו, ועצם היותו נינוח באשר להישגיות וכוח, מאפשר לה למצוא מנוחה לנפשה. רגע אחר שהיווה תפנית חשובה, היה המעבר מדיבור על המשפחה הגרעינית שלה כמשפחה העכשווית לדיבור על המשפחה החדשה שיצרה כמשפחה הגרעינית החדשה. דיבור שביטא מרחק בינה לבין אמה והתקרבות לבעלה. ההתבוננות המשותפת שלה ושל ז'ק על מה הם מצפים מהזוגיות שלהם ומההורות, הרגע שבו תהילה ראתה שהיא מפנה מקום לאבהות של ז'ק, אני זוכרת את ההבנה של הדברים היומיומיים שהם עושים והכנסתם לתוך הקשר הורי מודע. ההליכה של ז'ק עם הילד ועם אביה לבית הכנסת או לבית הקפה כאקט של הורות מבחירה. ההבנה שלה שהילד צריך לצאת מחדר ההורים כדי לאפשר אינטימיות כבחירה מודעת שלהם כזוג. יצירת ההזדמנות לז'ק להיות אב בעל תפקיד אמיתי.